

Kanonýr před Státním soudem

Případ brněnského fotbalisty Zdeňka Sobotky

JAROSLAV ROKOSKÝ

Fotbalové Brno mělo ve své více než stoleté historii několik skvělých kanonýrů. A snad ještě více promarněných talentů, kterým bylo znemožněno stát se hvězdami trávníků doma i v zahraničí. Mezi nimi zaujímá specifické místo Zdeněk Sobotka, poválečný nadějný útočník, který místo do reprezentace zamířil do komunistického vězení.

 Hřiště SK Zbrojovka Židenice, 18. května 1949. Reprezentanční mužstvo Československa přijelo do Brna sehrát přípravný zápas před nedělním utkáním s Rumunskem. V ochozech se tísní deset tisíc diváků. Zklamáním je pro ně skutečnost, že v dresu národního mužstva nenastoupil legendární Josef Bican. Soupeřem reprezentantů byl tým Brna, doplněný hráči Josefem Crhou ze Svitů Gottwaldov a Zdeňkem Sobotkou z ATK Praha. Hra reprezentace zůstala ovšem za očekáváním, teprve lepší výkon ve druhém poločase jí zajistil těsné vítězství.¹ Vybraná jedenáctka Brna naproti tomu srdnatě bojovala. Vynikl zejména střelec obou jejích branek – dvaadvacetiletý Zdeněk Sobotka. Kdo mohl tušit, že talentovaný útočník, který zápas pro zranění

nedohrál, v příštích dnech rozhodne o svém fotbalovém osudu.

CESTA K FOTBALU

Zdeněk Sobotka se narodil 15. února 1927 v Brně. Jeho otec Antonín byl povoláním cestmistr, matka Augusta, rozená Hradilová, byla v domácnosti, jak bylo tehdy obvyklé. Měl ještě sestry Květu a Jiřinu.² Fotbal hrál od dvanácti let za SK Židenice. Již v dorosteneckém věku prokazoval, že je rozeným kanonýrem. Když se za okupace hrál zápas dorosteneckých výběrů Čechy – Morava, vyhráli Moravané hlavně jeho zásluhou v poměru 4:1.³ Na sklonku války musel jít kopat zákopy, ale když se fronta přiblížila k Brnu, utekl a skrýval se doma. Po osvobození nastoupil tento vyučený automechanik do zaměstnání jako

úředník města Brna. Především se mu ale dařilo v dresu SK Zbrojovky Židenice, stával se populárním a známým. Na hřišti byl i přes menší postavu nepřehlédnutelný, trápil obranu soupeřů a záhy upoutal pozornost slavných pražských S.

Mistrovský titul v roce 1947 vybojovala Slavia Praha. Ligová soutěž se však dohrávala s ostudou, žádnému z mužstev se nechtělo sestoupit, a tak se Československá asociace fotbalová musela rázně vypořádat s úplatkářskou aférou. Mistrovská Slavia stále ještě hrála své domácí zápasy na hřišti Sparty na Letné, protože její stadion shořel za květnové revoluce. Na poválečné poměry měla celkem široký kádr. A právě v létě tohoto roku do ní zamířil i talentovaný útočník Zdeněk Sobotka. Bylo však pro něj obtížné dostat se do základní sestavy, útok měla Slavia opravdu kvalitní. Josef Bican, Vlastimil Kopecký, Jindřich Holman, Josef Pajkrť nebo František Vlček byli pro mladíka, od něhož si vedení klubu i fanoušci slibovali hlavně branky, tvrdou konkurencí. Zaměstnání dostal jako úředník v národním podniku Českomoravská Kolben-Daněk, nebyl ale spokojen s tím, že ve Slavii pravidelně nenastupoval v útoku, a vrátil se proto do rodného

1 Šťastné vítězství reprezentantů v Brně. Národní mužstvo A - Vybraná XI Brna 3:2 (0:2). *Rudé právo*, 19. 5. 1949, s. 4.

2 ABS, sb. Správa vyšetřování StB - vyšetřovací spisy (MV-V), vyšetřovací spis a. č. V-609 MV, osobní karta Zdeňka Sobotky.

3 ZABLOUDIL, Antonín - ČAPKA, František: *100 let fotbalového klubu FC Zbrojovka Brno*. CERM, Brno 2013, s. 330.

Bohuslav Tesař, předseda akčního výboru Československé asociace fotbalové na snímku z roku 1937 (foto: ČTK)

Židenice se v roce 1948 opět vrátily mezi fotbalovou elitu. Horní řada zleva: Kopecký, M. Vaněk, Zapletal, Smital, Čejka, Buchta, E. Vaněk. Dolní řada: Krejčíř, Trnka, Sobotka, Moos. (repro: ZABLOUDIL, Antonín – ČAPKA, František: *100 let fotbalového klubu FC Zbrojovka Brno*)

Brna. Odtud 1. října 1948 nastoupil vojenskou prezenční službu v Praze.

ATK PRAHA

Po únoru 1948 došlo ke sjednocování tělovýchovy a sportu podle sovětského vzoru. Akční výbor Československé asociace fotbalové, jehož vedením byl pověřen Bohuslav Tesař, vydal v únorových dnech prohlášení, v němž se uvádělo, že „našemu nejlidovějšímu a nejoblíbenějšímu sportu nebyly dány předpoklady pro jeho zdárný vývoj v pokrokovém duchu“.⁴ Viněno bylo dosavadní vedení, které bylo nahrazeno. S novým kurzem v organizaci a v koncepci byla spojena výměna funkcionářských kádrů v klubech, kde podle tehdejší rétoriky „drželi pozice až do poslední chvíle představitelé hospodářsky i politicky silné buržoazie“.⁵ Komunističtí funkcionáři si ještě po dlouhá léta

stěžovali, jak obtížné je překonávat staré „přežitky“ v myšlení lidí.

Dne 19. srpna 1948 byl na základě rozhodnutí Tělovýchovné komise Ústředního výboru Komunistické strany Československa (ÚV KSČ) ustaven Armádní tělovýchovný svaz (ATS), který měl odbory pro 22 sportů, byl součástí Sokola a stal se nejvyšším orgánem pro řízení veškeré zájmové tělovýchovy a sportu v armádě. Na podzim téhož roku, 1. října, vznikl speciální útvar pro přípravu vojáků – vrcholových sportovců Armádní tělovýchovný klub (ATK). Soustředěno v něm bylo ve třech rotách postupně 219 sportovců dvaceti pěti sportovních odvětví, včetně fotbalistů. Výběr se prováděl vždy v srpnu jak z branců nastupujících vojenskou službu, tak z vítězů armádních sportovních turnajů.⁶

V domácích fotbalových soutěžích se připravovala první z mnoha

reorganizací, jejíž součástí bylo i nově sestavené mužstvo vojáků z ATK Praha, takže počet ligových klubů byl z dosavadních jedenácti rozšířen na čtrnáct. V počátcích se jednalo pouze o průměrné ligové mužstvo. Doplácelo na to, že každý rok odcházela polovina jeho hráčů do civilu a na jejich místa nastupovali nováčci, kteří se leckdy těžce přizpůsobovali novému prostředí, než jaké znali z civilních klubů. ATK Praha měl svůj domov na Strahově, kam také v říjnu 1948 narukoval Zdeněk Sobotka.

Za vojenský fotbalový klub hrál Sobotka půl roku. Na květnový zápas s národním mužstvem v Brně dostal dovolenku. Po zranění se do Prahy nevrátil a až do 22. května zůstal doma, aniž by požádal o prodloužení dovolenky. Z brněnského deníku *Rovnost* se dozvěděl, že by měl hrát za ATK Praha ve Znojmě. Na zápas přijel, ale pro zranění nenastoupil. Stejně tomu

4 Svět devadesáti minut. Z dějin československé kopané, 2. díl 1945–1980. Olympia, Praha 1981, s. 40.

5 Tamtéž.

6 PRIŠČÁK, Jaroslav a kol.: *Sport se jménem Dukla. Šedesát let armádního vrcholového sportu 1948–2008*. Ministerstvo obrany, Praha 2008, s. 29–30.

Herečka Blanka Bohdanová v době svých studií. K fotografii Zdeňka Sobotky ve svých pamětech *Život jako takový* (uprostřed) napsala: „*První láska – Zdeněk.*“ Na snímku vpravo Zdeněk Sobotka na fotografii ze zfalšovaného zemského ročního rybářského lístku ze 4. června 1949, v němž se vydával za Kurta Hermana. (repro, foto: BOHDANOVÁ, Blanka: *Život jako takový*, ABS)

bylo následující den v Třebíči. V pozdních nočních hodinách 25. května se vojenská fotbalová jedenáctka vrátila do Prahy. Sobotka byl předvolán ke svému veliteli majoru Josefu Malíkovi, který mu sdělil, že za přetažení dovolenky bude přísně potrestán.⁷ Spoluhráči mu řekli, že bude pravděpodobně poslán do kárného pracovního tábora. „*Toto sdělení na mne tak zapůsobilo, že jsem se úplně nervově zhroutil, a aniž bych dále mohl svobodně uvažovati, rozhodl jsem se, aniž bych věděl, co dělám, že od mého útvaru zběhnu,*“ vypověděl posléze Sobotka.⁸

VOJENSKÝ ZBĚH

Dne 27. května 1949 se Zdeněk Sobotka, voják prezenční služby Vojenského tělovýchovného oddílu (VTO)

Praha-Strahov, rozhodl posádku opustit s úmyslem už se k ní nevrátit. Když spoluhráči odešli na trénink, odjel vlakem do Brna k rodičům a sdělil jim, že má dovolenou a že pojedie někam hrát fotbal za ATK. Převlékl se do civilních šatů a své dívce Blance Bohdanové, která studovala brněnskou JAMU, řekl to samé. „*Po příchodu k ní jsem řekl, že jedu ráno do Ostravy hrát fotbal, a to proto, aby se mě tato nevyptávala, co zde dělám. [...] Podotýkám, že Bohdanová nemá nejmenšího tušení, že jsem od vojenského útvaru zběhl.*“⁹

Na druhý den ráno zašel za svým kamarádem Otakarem Doškem, vyučeným krejčím, s nímž se domluvil, že společně odejdou za hranice. Svůj úmysl sdělili ještě dalšímu kamarádovi Mojmiru Hradskému, kontrolorovi

z národního podniku Zbrojovka Brno. Ten se rozhodl, že půjde s nimi, což s povděkem přivítali, protože uměl perfektně německy.

Večer 28. května odjeli bez jakýchkoliv zavazadel, aby nebyli nápadní, do Bratislavy. Po příjezdu se ihned vydali na obhlídku do Petržalky, městské části ležící těsně při hranici s Rakouskem. Překročit státní hranici se však neodvážili. Přespali v hotelu Carlton a po obědě se opět vydali do Petržalky. „*Poněvadž jsme u hranic viděli více policie, dostali jsme strach a vrátili se nazpět do Brna,*“ uvedl Sobotka o jejich neúspěšném pokusu.¹⁰

Po návratu do Brna odešli Došek s Hradským domů, zatímco Sobotka se vydal ke své dívce Bohdanové. Sdělil jí, že se vrátil z Ostravy. „*Ráno*

7 Prvním velitelem ATK byl v letech 1948 až 1949 pplk. Josef Novák, po něm v letech 1949 až 1950 major Josef Malík. Velitelství ATK bylo zřízeno ve starém zámku v Malé Chuchli, odkud velitel každodenně rozesílal jednotlivé sportovní odbory na tréninky nebo k utkáním, přiděloval jim finanční prostředky na dopravu, případně na stravu. Tamtéž.

8 ABS, sb. MV-V, vyšetřovací spis a. č. V-609 MV, protokol se Zdeňkem Sobotkou sepsaný na Velitelství oddílu Státní bezpečnosti ve Znojmě, 7. 6. 1949.

9 Tamtéž.

10 ABS, sb. MV-V, vyšetřovací spis a. č. V-5905 MV, protokol se Zdeňkem Sobotkou sepsaný na MNO v Praze, 9. 6. 1949.

jsem se s touto úmyslně pohádal, a to proto, abych přerušil známost, jelikož jsem věděl, že budu mít velké nepřijemnosti, a bál jsem se, aby tato rovněž neměla následkem mého zběhnutí také nepřijemnost.¹¹ Herečka Blanka Bohdanová na něho později vzpomínala jako na příjemného mladého muže z dobré rodiny, sportovce, zhýčkaného ženami, penězi, cestováním. „Kdo by se divil, že mu zápasy v zahraničí učarovaly,“ píše Bohdanová. „Asi jeho láska ke mně nebyla tak silná, ani jeho už starší rodiče nebyli zábranou. Řekl mi, že emigruje. Se mnou počítat nemohl, já bych rodiče nikdy neopustila. Byl zhýčkaný i svými fanoušky, kteří mu občas poslali vzkaz – dej si pozor, chtějí ti zlomit nohu! [...] Vůbec si neuvědomoval, v jak nebezpečné době se rozhoduje. [...] Nedal se přemluvit a já jsem pochopila, že je pevně rozhodnut.“¹²

Celý den a celou noc z 30. na 31. května prochodil Zdeněk Sobotka po Brně. Na druhý den mu nějaký známý, kterého znal jen od vidění z kavárny, řekl, že ho jeho sestry hledají po městě, jelikož je na něho vydán zatykač a příslušníci SNB už byli u nich doma. Sobotka se vypravil za Otakarem Doškem, ale od jeho otce se dozvěděl, že syna zatkla policie kvůli nějakému incidentu ve městě. Na odchodu se Sobotka před Doškovým domem potkal s Mojmírem Hradským, se kterým byl i Jiří Palán, kuchař z Brna. Palán se Sobotkou se rovněž letmo znali. Palán dal Sobotkovi klíče od svého bytu, aby u něho mohl přespat, a Sobotka se pak u něj několik dní ukrýval.

Jak vznikl nápad odejít za hranice, popsal Jiří Palán takto: „Dne 3. června 1949 večer [...] jsme se se svým kamarádem Hradským opět ve městě Brně setkali. Jelikož jsme oba neměli nic na

Oprávnění k chytání ryb ve vodách Vranovské přehrady pro Kurta Hermana, za něhož se vydával Zdeněk Sobotka (repro: ABS)

práci a nikam jsme nechtěli jít, sedli jsme si na lavičku v parku u nádraží. Já jsem měl s sebou v aktovce z lahve kořalky, kterou jsme společně na lavičce vypili. Při této příležitosti ani již nevím, kdo dal z nás obou návrh, že bychom měli uprchnouti ilegálně přes státní hranice do Rakouska, jelikož jsme byli již ve značně podnapilém stavu.¹³ Jednadvacetiletý Palán řekl Hradskému, který byl o dva roky starší, že když se jim to podaří, navštíví svou tetu, která bydlí ve Vídni. Aby nebyli nápadní a nebyli při přechodu hranic zadrženi, rozhodli se obstarat si rybářské lístky na Vranovskou přehradu.¹⁴

„RYBÁŘI“ U VRANOVSKÉ PŘEHRADY

Mladí Brňané vůbec netušili, jak se dostanou přes hranice. Sobotka,

obávající se kontrol bezpečnostních složek, se rozhodl obstarat si falešné dokumenty. Vydával se za jistého Kurta Hermana z Brna, jehož osobními doklady – pracovním průkazem a potvrzením zachovalosti – se vykazoval před úřady. Při výsledku nejdříve uváděl, že si je neoprávněně přivlastnil, posléze, že je nalezl při procházce Brnem. Na toto jméno si také nechal 4. června vystavit od Zemského rybářského svazu v Brně zemský roční rybářský lístek se svojí fotografií a zfalšovaným podpisem a dva jednodenní rybářské lístky na dny 5. a 6. června.

Časně ráno 5. června odjel Zdeněk Sobotka s Jiřím Palánem a Mojmírem Hradským, kteří měli rovněž povolenky k rybolovu, autobusem do Vranova nad Dyjí. Cestu s nimi absolvoval ještě vojín Antonín Štoudek, kterého

11 Tamtéž, protokol se Zdeňkem Sobotkou sepsaný na Velitelství oddílu Státní bezpečnosti ve Znojmě, 7. 6. 1949. Tamtéž, protokol s Mojmírem Hradským sepsaný na Velitelství oddílu Státní bezpečnosti ve Znojmě, 7. 6. 1949.

12 BOHDANOVÁ, Blanka: *Život jako takový*. XYZ, Praha 2010, s. 53–54.

13 ABS, sb. MV-V, vyšetřovací spis a. č. V-609 MV, protokol s Jiřím Palánem sepsaný na Velitelství oddílu Státní bezpečnosti ve Znojmě, 7. 6. 1949.

14 Tamtéž.

15 Vojín Antonín Štoudek z Brna vykonával vojenskou prezenční službu u vojenského útvaru v Lipníku nad Bečvou a měl dovolenku. Jiřímu Palánovi se nepodařilo Štoudka přesvědčit, aby s nimi na Vranovskou přehradu nejezdil.

s sebou přivedl Palán a ježž Sobotka znal pouze pod jménem Tonda.¹⁵ „*Tento voják neměl naprosto žádnou vědomost o tom, že hodláme všichni tři překročit hranice do Rakouska. Tento jel s námi pouze za účelem, aby se podíval na Vranovskou přehradu, a chtěl vidět, jak chytáme ryby. Rybářské náčiní jsme maskovali tak, že do plátěných pytlíčků jsme dali hůlky, a to proto, aby bylo vidět, že skutečně máme úmysl ryby chytati,*“ vypověděl Sobotka.¹⁶

Po příjezdu do Vranova počkali na autobus do Frejštejna, kde hned vyrazili k vodě. Pozornost nebudili, protože tam již byla spousta rybářů z Brna. Zjistili však, že státní hranice je velmi dobře strážena, zase dostali strach a rozhodli se, že v tomto úseku hranici ilegálně nepřekročí. Poobědvali v místním hostinci a čekali na autobus, který měl jet na Znojmo. Přitom se rozhodli, že vystoupí v Milíčovicích, půjdou pěšky na samotu a zříceninu Nový Hrádek a pokusí se tam přejít státní hranici. „*O této věci jsme s přítomným vojákem jménem Tonda nemluvili,*“ řekl při výslechu Sobotka. „*Při příjezdu autobusu jsme pak všichni nasedli. Ještě před odjezdem tohoto přišla k autobusu kontrola hlídky SNB, která po nás žádala doklady. Této když jsem se prokázal falešným rybářským lístkem, se mě tázala, jestli se jmenuju Sobotka. Když jsem odpověděl, že ano, byl jsem zadržen a odveden na tamní stanici SNB. Tam jsem jim sdělil, že jsem přijel do Frejštejna ještě s třemi mládenci, a když jsem jim řekl, jak se tito jmenují, byli pak ve Vranově po příjezdu autobusu zadrženi.*“¹⁷

Sobotka jako důvod zběhnutí od vojenského útvaru a pokusu o ilegální

přechod hranice uvedl, že se bál trestu, který ho čekal za zběhnutí po fotbalovém utkání v Brně. V zahraničí chtěl hrát fotbal – kdyby to nevyšlo ve Vídni, plánoval odjet do Itálie, kde měl kamarády z fotbalu jako Čestmíra Vycpálka¹⁸ a jiné. Rozhodně popíral, že by do zahraničí chtěl uprchnout z politických důvodů.

ŽALOBA

Po zatčení putoval Zdeněk Sobotka do posádkové věznice ve Znojmě, kde byl vyslýchán jako vojenský zběh. Nezapíral. Velitelství oddílu Státní bezpečnosti ve Znojmě na něj obratem podalo zvláštní trestní oznámení vrchnímu vojenskému prokurátorovi v Praze pro zločin zběhnutí a pro trestné činy podle zákona č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické re-

Vyhledky Zdeňka Sobotky, který v červnu 1945 vstoupil do KSČ, byly vskutku truchlivé

publiky.¹⁹ V ranních hodinách 8. června byl eskortován ke svému útvaru VTO Praha-Strahov. Umístěn byl v zajišťovací vazbě posádkového velitelství v Praze. Vyšetřován byl 5. oddělením hlavního štábu MNO. Jeho případ byl jasný, a tak na rozdíl od mnoha jiných příslušníků armády, kteří se skutečně či domněle postavili režimu, a byli proto krutě vyslýcháni, se jen ověřovala jeho výpověď.

Státní prokuratura Praha, kterou zastupoval generál justice Jan Vaněk, podala žalobu na vojína Sobotku 17. června 1949. Uvádělo se v ní, že 27. května 1949 opustil svůj útvar

v Praze, aby se vyhnul základní vojenské službě. Po zběhnutí se domluvil s několika civilními osobami z Brna na společném útěku do zahraničí, kde „*připojí se [...] k emigrantským žvlům, usilujícím o násilný zvrát lidově demokratického řádu republiky, a vyzradí tam orgánům cizí zpravodajské služby vše, co mu bylo známo o čsl. branné moci, včetně věcí tajného rázu, a o útěk do zahraničí se také dvakrát pokusil.*“²⁰ Tím, že si na cizí doklady dal vystavit rybářský lístek na jméno Kurt Herman, tento falešný lístek podepsal a legitimoval se jím s úmyslem klamat příslušníky SNB, falšoval veřejnou listinu. Spáchal tedy zločiny zběhnutí podle § 183, 199 vojenského trestního zákona, velezrady podle § 1, odst. 2 zákona č. 231/48 Sb., vyvražďení podle § 5, odst. 2 zákona č. 231/48 Sb. a podvodu podle § 502, 504 vojenského trestního zákona.²¹

Na Sobotkovy kamarády Mojmíra Hradského a Jiřího Palána bylo podáno trestní oznámení Okresní prokuratury v Brně pro trestné činy podle zákona č. 231/1948 Sb. a oba byli eskortováni do vazby Okresního soudu v Brně. Tvrdili, že si přechod hranice na poslední chvíli rozmysleli, chtěli se vrátit do Brna, ale cestou byli ve Vranově zadrženi hlídkou SNB.

Vyhledky Zdeňka Sobotky, který v červnu 1945 vstoupil do KSČ, byly vskutku truchlivé.²² Pouhé čtyři dny poté, co si Sobotka vyslechl obžalobu, se odehrála justiční vražda, jež se stala symbolem komunistickým režimem popravených, umučených, vězněných a pronásledovaných vojáků – na dvoře plzeňské věznice Bory byl za „*vlastizrádnou a velezrádnou*

16 ABS, sb. MV-V, vyšetřovací spis a. č. V-609 MV, protokol se Zdeňkem Sobotkou sepsaný na Velitelství oddílu Státní bezpečnosti ve Znojmě, 7. 6. 1949.

17 Tamtéž. Srov. s ABS, sb. MV-V, vyšetřovací spis a. č. V-609 MV, zpráva o zatčení Mojmíra Hradského a Jiřího Palána z 9. 6. 1949.

18 Kanonýr pražské Slavie Čestmír Vycpálek (1921–2002) hrál v sezoně 1940/1941 za SK Židenice, kam přišel hostovat jako posila, a zachránil klub svými brankami od sestupu z nejvyšší soutěže. Po válce se proslavil jako hráč, trenér a funkcionář slavného Juventusu Turín.

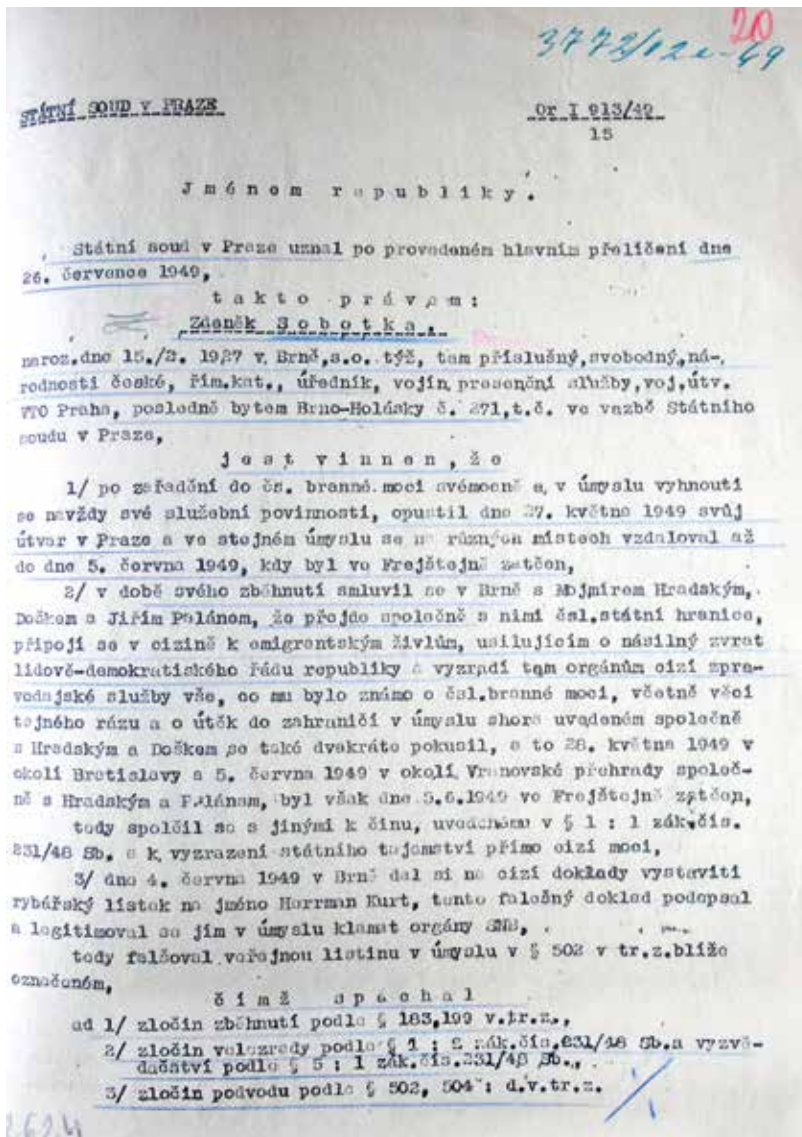
19 ABS, sb. MV-V, vyšetřovací spis a. č. V-609 MV, trestní oznámení z 9. 6. 1949.

20 Tamtéž, vyšetřovací spis a. č. V-5905, žaloba na Zdeňka Sobotku, 17. 6. 1949.

21 Tamtéž.

22 ABS, sb. MV-V, vyšetřovací spis a. č. V-5905, protokol se Zdeňkem Sobotkou sepsaný na MNO v Praze, 9. 6. 1949.

Titulní strana rozsudku Státního soudu v Praze ze dne 26. července 1949, kterým byl Zdeněk Sobotka odsouzen na dvacet let do vězení (repro: ABS)

činnost“ popraven generál Heliodor Píka.²³ „Můj otec byl zděšen,“ napsala o tom ve svých vzpomínkách Blanka Bohdanová. „Velmi se ho dotkla poprava generála Píky. Odehrála se v Plzni, v nedaleké borské věznici, kterou jsme viděli z našeho domku, a kde později skončila i moje první láska.“²⁴

NABÍDKY ZE ZAHRANIČÍ

Po válce měl mladý útočník Sobotka několik nabídek na angažmá v zahraničí, z Československa ale neodešel. V létě 1947 jej navštívil spolu s hráči SK Židenice Karlem Kopeckým a Eduardem Vaňkem jistý Foresto z Itálie, který se je snažil získat pro nějaký italský klub. Kopecký i Vaňek nabídku odmítli z rodinných důvodů, Zdeněk Sobotka rovněž neměl zájem. Italský funkcionář mu údajně řekl, že by ho za hranice dostal i ilegální cestou, což Sobotka odmítl. Počátkem léta 1948 hrál s brněnským klubem ve Štýrském Hradci, kde po zápase dostal od místních funkcionářů několik nabídek, aby se již do vlasti nevracel a zůstal v Rakousku. To Sobotka také odmítl. Koncem září 1948, týden před nastoupením vojenské prezenční služby, jej po ligovém zápase vyhledal nějaký Čech, žijící již delší dobu ve Francii. Rovněž Sobotkovi navrhoval, aby s ním odjel do Francie, kde může hrát za velmi výhodných podmínek. Měl mu přímo říct, že kdyby chtěl, může s ním hned druhý den ilegálně odejít do Paříže. Sobotka i jeho nabídku odmítl, ale hlášení bezpečnostním složkám ani tehdy neučinil.²⁵

JMÉNEM REPUBLIKY!

Státní soud Praha, 26. července 1949. Za zavřenými dveřmi probíhá hlavní přelíčení proti Zdeňku Sobotkovi. Vše se odehrává rychle a hladce. Otázkou je jen výše trestu. Obviněný na svou obhajobu uvedl, že se chtěl

dezercí vyhnout hrozícímu trestu za předchozí zběhnutí, a o svém záměru uprchnout do zahraničí pravil, že tak chtěl učinit jen proto, aby se v cizině mohl věnovat fotbalu. Sdělil, že by nic z vojenských záležitostí nevyzradil a že by se ani v cizině nepřipojoval k žádné činnosti namířené proti ČSR,

23 VÁHALA, Rastislav: *Smrt generála*. Melantrich, Praha 1992.

24 BOHDANOVÁ, Blanka: *Život jako takový*, s. 52.

25 ABS, sb. MV-V, vyšetřovací spis a. č. V-5905 MV, protokol se Zdeňkem Sobotkou sepsaný na MNO v Praze, 9. 6. 1949.

ať již v jakémkoliv směru. Dodal, že mu ničeho nebylo známo o tom, že v zahraničí by byl podroben nějakým zpravodajským výsledkům, a stejně tak neví nic o činnosti kýmkoli vyvíjené v zahraničí proti ČSR.

Soud však jeho obhajobě neuvěřil, označil ji za pouhou výmluvu. „*Je totiž notoricky známou skutečností, konstatoval tribunál, že v západních oblastech okupovaného Německa byly vytvořeny různé skupiny a organizace, které za podpory různých reakčních činitelů západních mocností aktivně organizují uprchlíky z Československa, usilují o násilné změny [naší] ústavy, zejména její demokraticko-republikánské formy.*“ Sobotkovi značně přitěžovalo, že vykonával vojenskou prezenční službu. Soud uvedl, že uprchlíci jsou hloubkově vyslýcháni. Příslušníci branné moci musí vypovědět vše, co je jim známo o československé armádě. „*A tu pak musí takový uprchlík sdělit cizím zpravodajským orgánům jméno, číslo, dislokaci nejen svého, ale i všech v místě jeho přidělení se nacházejících jiných vojenských jednotek, úřadů a ústavů, [...] výzbroj a materiální vybavení svého i jiných vojenských útvarů, jakož i jména důstojníků, způsob a rozsah výcviku.*“ Co obžalovanému Zdeňku Sobotkovi polehčovalo? Bezúhonnost a doznání. A co mu naopak přitěžovalo? Že se svých činů „*dopustil jako vynikající sportovec, známý i v mezinárodním sportovním světě.*“²⁶

Verdikt předsedy soudu plk. just. JUDr. Jana Metličky byl nemilosrdný. Fotbalista Zdeněk Sobotka byl odsouzen k 20 letům těžkého žaláře,

Fotbalový stadion Za Lužánkami byl postaven v letech 1949–1953 (repro: ZABLOUDIL, Antonín – ČAPKA, František: 100 let fotbalového klubu FC Zbrojovka Brno)

zostřeného jednou čtvrtletně tvrdým ložem, ke konfiskaci celého jmění a ztrátě čestných práv občanských na dobu deseti let.²⁷

ZÁVĚR

Kariéra talentovaného fotbalisty Zdeňka Sobotky tak skončila vlastně dřív, než pořádně začala. O vězeňském údělu mladého hráče toho mnoho nevíme. Snad jen to, že v letech 1950–1951 byl vězněn v Plzni na Borech.²⁸ Není jasné, kdy a za jakých okolností byl propuštěn. I když si svůj trest neodpykal celý a na fotbalové trávníky se vrátil již v sezoně 1952–1953, hrál už jen nižší soutěže za Závodní sokolskou jednotu Fučíkových elektrotechnických závodů Brno.²⁹ Členem Klubu ligových kanonýrů se tudíž nikdy nestal, ani nikdy nenastoupil za národní mužstvo

Československa. Největší klubové úspěchy si Zdeněk Sobotka připsal v dresu SK Zbrojovka Židenice: třikrát byl jeho nejlepším střelcem, celkem v nejvyšší soutěži zaznamenal 39 branek. Je jedním z řady sportovců, jejichž nadějnou kariéru zničilo gottwaldovské Československo.

JAROSLAV ROKOSKÝ (1969) je historik a vysokoškolský pedagog. Zabývá se dějinami Československa, zejména historií agrární strany, odbojem proti nacismu a komunismu a perzekucí politických vězňů. Je autorem nebo spoluautorem např. knih *Rudolf Beran a jeho doba. Vzestup a pád agrární strany* (ÚSTR – Vyšehrad, Praha 2011), *Útěk z Leopoldova. Věznice, odboj, doba. Padesátá léta v Československu I.–III.* (ÚSTR – Academia, Praha 2021) nebo *František Udržal. Sedlák a politik* (Vyšehrad, Praha 2016).

²⁶ Tamtéž, rozsudek Státního soudu Praha, 26. 7. 1949.

²⁷ Tamtéž.

²⁸ Vězeňský spis Zdeňka Sobotky se nezachoval. Herečka Blanka Bohdanová ve vzpomínkách uvedla, že když za ní Zdeněk Sobotka přijel na návštěvu do Plzně, kde se narodila a kde žili její rodiče, ukázala na jedno křídlo borské věznice se slovy: „*Jestli s tím nepřestaneš (miněn útěk za hranice – pozn. aut.), může se ti stát, že skončíš tady!*“ Jednou o prázdninách pak zazvonil u dveří jejich rodičů cizí mladík. „*Jeho spoluvězeň po něm vzkázal, abych v tu a tu hodinu čekala tam, odkud jsem ukazovala, co se může stát. Z toho křídla mi zamává. Samozřejmě jsem tam stála a moje první láska mi zamávala. Trvalo to chvíli, patrně z chodby. Jeho sestra se chtěla se mnou sejít v Brně, ale nepřišla. Byla krásná a vzala si prý jugoslávského důstojníka. Už se nikdy nikdo neozval.*“ BOHDANOVÁ, Blanka: *Život jako takový*, s. 55–56.

²⁹ Po návratu z vězení hrával Zdeněk Sobotka v letech 1952–1953 za Spartak EJF Brno, v letech 1954–1958 za Spartak ZJŠ Brno a v letech 1958–1959 za Slavii Žabovřesky. To znamená, že v letech 1954–1958 hrál opět za Židenice, tehdy Závody Jana Švermy, přičemž v roce 1954 byl v krajském přeboru nejlepším střelcem s 21 brankami. Zemřel 16. března 2009 v Brně-Žabovřeskách. ZABLOUDIL, Antonín – ČAPKA, František: 100 let fotbalového klubu FC Zbrojovka Brno, s. 330.